

In view of the yellow colour of the upperparts of the birds, the author wonders whether the subspecies *Cursorius cursor bannermani* Rothschild could be involved. This subspecies has not been accepted by Meinertzhagen (Birds of Arabia, 1954, 472) since Rothschild's description is based on species with abraded plumage; however, the two birds perceived by the author and the two witnesses with the help of fieldglasses were young ones in fresh plumage and also yellow on the upperparts. If the subspecies *bannermani* would have been observed, the birds would stem from the Canary Islands.

As far as the author could establish, never before such a large number of cream coloured coursers, together in one flock, has been observed in Europe. This species is a rare vagrant in that area and had as far as could be established, there never been encountered in groups of over three birds; cf. the description of a group of three, seen in Scotland on October 10, 1949 (Bannerman, Birds of the British Isles, Vol. XI, 2).

DE BRUNSSUMMERHEIDE IN GEVAAR

Op de Provinciale I.V.N.-dag, op 28 september l.l. te Brunssum, werden aan de minister van C.R.M., Mej. Dr. M. A. M. Klompé, en aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening, ir. W. F. Schut, beiden te 's-Gravenhage, de volgende telegrammen verstuurd:

Het Gewestelijk Bestuur van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie in vergadering bijeen met afdelingen en leden te Brunssum verzoeken U

namens de natuurbeschermers in Limburg maatregelen te willen nemen opdat de gebieden behorende tot het Recreatieschap Brunssummerheide tegen elke aantasting worden beschermd.

B. H. Boersema
voorzitter

D. D. Tasma
secretaris

Niemand zal wel een beter inzicht hebben in de bedreigingen die zich boven de Brunssummerheide samenpakken dan de voorzitter van het I.V.N. district Limburg, die zelf directeur is geweest van het recreatieschap Brunssummerheide.

In 1963 werd het algemeen bestuur van het Recreatieschap geïnstalleerd, dat tot taak kreeg de verdere ontsluiting van de Brunssummerheide voor recreatieve doeleinden, want reeds toen was het een niet te loochenen feit, dat er een grote wanverhouding bestond tussen bevolkingsgroei en recreatieruimte. Het dagelijks bestuur van dat recreatieschap wordt gevormd door de Burgemeester van Brunssum (voorzitter), de Burgemeester van Heerlen (vice-voorzitter) en de Burgemeester van Ubach over Worms (secretaris). Daarnaast is uit elke belangrijke gemeente een afgevaardigde lid van het algemeen bestuur.

Het beheer van het recreatieschap wordt gevormd door een directeur, bijgestaan door drie opzichters, tevens onbezoldigde ambtenaren van het korps Rijkspolitie, die in dat recreatieschap een uitgebreide taak hebben. Naast het politieke toezicht bestaan hun werkzaamheden uit het waarnemen van flora en fauna, de zorg voor de wintervoeding, het toezicht op ruiteren wandelpaden, het plaatsen van aanduidingsborden, banken etc.

Intussen zijn ook de exploitanten van de zand- en kleiafgravingen in het geweer gekomen, in het bijzonder die van het zilverzand.

De zilverzandaafgravingen omvatten een oppervlakte van 200 ha en worden geëxploiteerd door de Erven Menten, de O.N. Mijnen en de gemeente Heerlen. Vooral tegen deze afgravingen is actie gevoerd door het Natuurhistorisch Genootschap, de Stichting het Limburgs Landschap en het I.V.N.-district Limburg; in augustus 1967 door de uitgave van een brochure over de ontluistering van de Brunssummerheide.

Ook de pers heeft zich niet onbetuigd gelaten. Volkomen onverwacht hebben Gedeputeerde Staten van Limburg bij hun besluit van 9 september 1968 aan de eerder genoemde exploitanten toestemming verleend voor zilverzanddelving tot een gebied van 200 ha en wel voor de tijd van dertig jaren.

Deze termijn is absurd; in het verleden werd nimmer voor meer dan 3 jaar een vergunning voor afgraving door G.S. verleend.

De Brunssummerheide heeft naast de wetenschappelijke, een grote betekenis voor de sanering van het milieu, dat door het rondom liggende stedelijk gebied met zijn vele industrieën en druk verkeer in sterke mate wordt vervuild.

De Brunssummerheide staat om deze genoemde functies en waarden aangegeven als meldingsgebied op de lijst van de Rijksplanologische Dienst.

De Brunssummerheide heeft bovendien een grote sociale waarde. Dit gebied is het enige in de Oostelijke Mijnstreek, dat direct uitstekende mogelijkheden biedt voor de recreatie van groter formaat, te meer daar andere nog grote open gebieden rechtstreeks worden bedreigd door de toestemming deze gebieden tot industrieterrein te bestemmen, zoals Dentgenbach en de Schinveldse bossen.

De gesuggereerde vestiging van andere bedrijven in verband met de zilverzandwinning wordt door geen enkel feit bevestigd. Het vormen van een groot watercentrum, waartoe volgens het provinciaal bestuur de mogelijkheid bestaat na de exploitatie van 30 jaar, lijkt een voordeel voor de ontzanding. Men moet wel bedenken, dat geen antwoord is gegeven op de vraag, wat de mensen van nú aan recreatieve mogelijkheden hebben en wat aan natuur vernietigd wordt, dat niet meer te herstellen is.

Daarenboven bestaat de kans, dat de concessionarissen door onverwachte ontwikkelingen plotseling geheel andere of in het geheel geen activiteiten meer zullen ontplooien. Als gevolg daarvan kan immers weer een maanlandschap ontstaan, zoals nu het geval is in de gemeenten Ubach over Worms en Nieuwenhagen. Ook al zouden de afgravingen volgens plan verlopen, dan nog maken wij ons geen illusie over het restant van de Brunssummerheide. Ook dit laatste restant zal dan worden afgegraven, aangezien in feite geen enkele overheid het odium op zich kan laden de dan voor ontzanding geïnvesteerde kapitalen en geboden werkgelegenheid plotseling volledig te ontmantelen.

Deze tactiek wordt algemeen toegepast in het bedrijfsleven en vrijwel steeds met succes, o.a. bij de Sint Pietersberg.

Tenslotte is het nog een groot vraagteken, of voldoende water aanwezig is voor de vorming van de geplande grote waterplas.

Samenvattend is onze conclusie, dat het moreel en sociaal volstrekt onaanvaardbaar is op enigerlei wijze medewerking te verlenen aan de aantasting van de Brunssummerheide.

SUR UNE RAINETTE HÉLIOPHILE

par

P. Maréchal, D. Sc.

Liège

Les manuels scolaires, autant que les ouvrages spécialisés, soulignent que la respiration *pulmonaire* est sommaire chez les Batraciens Anoures (Grenouilles): pas de trachée-artère, bronches atrophiées, côtes et diaphragme pratiquement absents, sont des caractères qui la désignent comme *rudimentaire*. „Il existe d'ailleurs beaucoup de Batraciens qui n'ont pas de poumons et qui ne s'en portent pas plus mal” (1).

Par contre, le respiration *cutanée* prend le pas sur la précédente, ce qui permet à L. Bertin d'écrire: „les Amphibiens ont une respiration cutanée, et accessoirement pulmonaire” (1). La cutanée fonctionne en effet dans toute l'étendue de la peau. Celle-ci est mince et très vascularisée, et les échanges gazeux y sont très actifs, à condition qu'elle reste toujours humide et souple. Cette condition est réalisée par le fait que ces animaux recherchent l'eau, ou tout au moins, l'air humide. De plus, un mucus, sécrété dans le derme, *suinte* continuellement au dehors et concourt au même effet.

Les spécialistes ont établi, actuellement, que beaucoup de ces „Amphibiens” passent une notable (parfois la plus grande) partie de leur vie hors de l'eau. Pour notre Rainette notamment (*Hyla arborea* L.), on admet qu'elle se tient cachée et immobile dans les feuillages, souvent à grande distance de toute eau, pendant le jour, et ne se met en mouvement qu'à la nuit tombante, grimpant aux arbres, comme on sait, grâce aux pelotes adhésives de ses doigts. Elle ne se rendrait à l'eau qu'à l'époque de la reproduction (avril à juin). La science nous représente donc cette Rainette comme un animal nocturne des milieux humides, cherchant quelque abri ombragé dans la journée.

Ayant fait à Grayan (Gironde, France), en 1967, quelques observations sur un individu de *Hyla arborea*, qui semblent controuver ces no-

(1) La vie des Animaux, par Léon Bertin, 2e tome, Larousse, 1949.